

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Történelem és Filozófia
1.3 Intézet	Magyar Filozófiai Intézet
1.4 Szakterület	Filozófia
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Filozófia

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Szemiotika – Jel- és értelmezéelméletek						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr. Veress Károly egyetemi tanár						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	Dr. Kerekes Erzsébet egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	2	2.5 Félév	3	2.6. Értékelés módja	Vizsga	2.7 Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					28
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					14
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					14
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					10
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					-
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	70				
3.8 A félév össz-óraszama	126				
3.9 Kreditszám	5				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> Az előadások 70%-án (azaz minimum 9 előadáson) kötelező a hallgatói részvétel. A hallgatók a tárgyhoz tartozó kérdésekkel és hozzászólásokkal kapcsolódhatnak be.
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> A szemináriumi részvétel, a kialakított munkarend és a megbeszélte feladatok teljesítése kötelező. Az elmaradt szemináriumok pótlása egyéni pótlási terv alapján történik a vizsgaidőszak kezdetéig.

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • C2.1. A filozófiai módszer általános és specifikus szabályainak meghatározása (analízis, szintézis, problematizálás, reflexió, interpretáció); • C2.2. Elméleti és filozófiai szövegek elemző és szintetizáló vizsgálata, a sajátos terminológia alkalmazásával; • C.3.1. A filozófiai következtetési és érvelési technikák, stratégiák/tipológiák felismerése, meghatározása. • C5.1. A kifejezési és kommunikációs technikák, valamint a szövegalkotási eljárások beazonosítása és felhasználása.
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • A szemiotikai jelenségek vizsgálata és a filozófiai problémák közötti kapcsolatteremtés képességének formálása. • A megszerzett szemiotikai ismeretek helyes alkalmazási, kombinálási, továbbadási képessége. • Szóbeli és írásbeli kommunikációs készség fejlesztése a jelelméleti és jelfilozófiai terminológia specifikus használatával.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> • az alapvető jelelméleti kérdések tárgyalása és elsajátítása az általános szemiotikai jelfogalomból valamint a nyelvi jel fogalmából nyíló perspektívák összevetése révén; a filozófiai problémák és szemiotikai problémák közötti sokrétű összefüggések feltárása; a szemiotikai nézőpont érvényesítése a filozófiai kérdések, illetve a kommunikáció és a kultúra problémakörének értelmező vizsgálatában.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • az alapvető szemiotikai fogalmak, kifejezések megértése és használata; • a szemiotikai és a strukturalista szemléletmódban rejlő kognitív lehetőségek feltárása, határainak belátása; • a jelprobléma filozófiai megvilágításához, illetve a jelenkori filozófiai kérdések szemiotikai horizontban való megközelítéséhez szükséges intellektuális készségek kialakítása;

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Mi a szemiotika?	előadás, vita	
A jel ontológiája	előadás, szövegelemzés	
A szemiózis	előadás, szövegelemzés	
A jel fogalma	előadás, szövegelemzés	
A jel és megjelenései	előadás, problematizálás	
A jelek felosztása	előadás, problematizálás	
Az alapvető jelkategoróriák	előadás, szövegelemzés, vita	
A nyelv mint jelrendszer; a nyelvi jel	előadás, szövegelemzés	
A jelek jelentése; jelentéseméletek	előadás, problematizálás	
A nyelv pragmatikai aspektusa	előadás, problematizálás, vita	
Jelértelmezés és jelhasználat	előadás, szövegértelmezés	
Szöveg – intertextualitás – multimedialitás	előadás, problematizálás	
A szöveg szemiózis	előadás, szövegelemzés	
A kultúra mint szemiózis és kommunikáció	előadás, problematizálás, vita	
<p>Könyvészet</p> <p>x x x <i>Semnificație și comunicare în lumea contemporană</i>. Editura Politică, București, 1985.</p> <p>Bahtyin, Mihail M.: <i>A beszéd és a valóság</i>. Filozófiai és beszédelméleti írások. Gondolat, Budapest, 1986.</p> <p>Black, Max: <i>A nyelv labirintusa</i>. Holnap Kiadó, Budapest, 1998.</p> <p>Chomsky, Noam: <i>Mondattani szerkezetek. Nyelv és elme</i>. Osiris-Századvég, Budapest, 1995.</p> <p>Codoban, Aurel: <i>Semn și interpretare</i>. Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.</p>		

Davitt, Michael–Sterelny, Kim: *Limbaj și realitate*. Polirom, Iași, 2000.
 Eco, Umberto: *Tratat de semiotică generală*. Editura Stiințifică și Enciclopedică, București, 1982.
 Evseev, Ivan: *Cuvînt– simbol– mit*. Editura Facla, Timișoara, 1983.
 Grice, Herbert Paul: *Tanulmányok a szavak életéről*. Gondolat, Budapest, 2011.
 Lotman, J. M.: *Szöveg, modell, típus*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1973.
 Neumer Katalin (szerk.): *Kép, beszéd, írás*. Gondolat, Budapest, 2003.
 Petőfi S. János: *Szöveg, szövegtan, műelemzés*. Textológiai tanulmányok. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 1990.
 Peirce, Charles S.: *Semnificație și acțiune*. Humanitas, București, 1990.
 Plett, Heinrich F.: *Știința textului și analiza de text*. Editura Univers, București, 1983.
 Saussure, Ferdinand de: *Bevezetés az általános nyelvészetbe*. Corvina, Budapest, /1997/.
 Searle, John R.: *Elme, nyelv, társadalom*. Vince Kiadó, Budapest, 2000.
 Vasiliu, Emanuel: *Introducere în teoria limbii*. Editura Academiei Române, București, 1992.
 Veress Károly: *Bevezetés a szemiotikába*. BBTE Jegyzetkiadó, Cluj-Napoca, 1999.
 Veress Károly: *Filozófiai szemiotika*. Stúdium Kiadó, Kolozsvár, 1999.
 Voigt Vilmos: *Bevezetés a szemiotikába*. Gondolat, Budapest, 1977.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
A szemináriumi tevékenység megbeszélése (tematika, könyvészet, követelmények, értékelés)	beszélgetés, vita	A hallgatók megkapják a megbeszélésre kijelölt szövegek fénymásolatát.
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: A név és a dolog – Platón: <i>Kratülosz</i> ; A szó és a jel – Szent Ágoston: <i>A keresztény tanításról</i> . 39–44; 81–152.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: Kép - jel - szimbólum – Arnauld–Nicole: A dolgok képzetéről és a jelek képzetéről; Hegel: A szimbólum általában; Gadamer: <i>Nyelv és logosz</i> . In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 1–3; 108–115; 135–153.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: A szemiozis szintjei és dimenziói – Morris: A jelelmélet megalapozása. In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 33–41.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: Helyettesítő, jeltárgy, értelmező – Peirce. A jelek felosztása. In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 13–17, 27–28.	referátumok, vita	
Peirce: A jelek felosztása. In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 17–26, 29–30; Veress: <i>Bevezetés...</i> 76–92.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: A nyelv szemiotikai vizsgálata – Morris: A jelelmélet... In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 41–75; Jakobson: A nyelv s az egyéb kommunikációs rendszerek viszonya; A nyelv szemiotikai vizsgálata. In: <i>Hang –jel– vers.</i> 93–111, 112–132.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: A nyelvi jel – Saussure. In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 82–107. Hjelmslev. In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 165–180.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: A szintaktika és a szemantika kapcsolatai – Frege: <i>Értelem és jelentés</i> ; Carnap: <i>Jelentés és szinonímia</i> . In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 76–81; 154–163; Chomsky. 105–122.	referátumok, vita	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: A szemantika és a pragmatika kapcsolatai – Searle: A beszédaktus... In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 236–250; Jakobson: <i>/A nyelvi komm./</i> In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 229–236.	referátumok, vita	

Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: Jel és kommunikáció – Watzlawick: A kommunikáció... In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 209–222.	referátumok, vita	
Írásbeli ellenőrzés a megbeszélte szövegekből	teszt	
Szakszöveg megbeszélése, problematizálása: Szöveg és kultúra – Lotman: A kommunikáció kétféle modellje a kultúra rendszerében; Szöveg a szövegben. In: <i>Kult, szöveg, narráció.</i> 16–44; 57–81; Petőfi S. J.: Szöveg és jelentés. In: <i>Szem. szöveggyűjt.</i> 251–292.	referátumok, vita	
A szemináriumi tevékenység kiértékelése	értékelő beszélgetés	
<p>Könyvészet</p> <p>x x x <i>A jel tudománya.</i> Gondolat, Budapest, 1975.</p> <p>x x x <i>Irodalomszemiotikai tanulmányok.</i> Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1979.</p> <p>x x x <i>Beszédaktus–kommunikáció–interakció.</i> Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1979.</p> <p>x x x <i>Kultúra, szöveg, narráció.</i> Orosz elméletírók tanulmányai. Janus Pannonius Egyetemi Kiadó, Pécs, 1994.</p> <p>x x x <i>Szemiotikai szöveggyűjtemény</i> (Egyed Péter–Veress Károly szerk.). BBTE Jegyzetkiadó, Cluj-Napoca, 1996.</p> <p>Jakobson, Roman: <i>Hang –jel– vers.</i> Gondolat, Budapest, 1972.</p> <p>Platón: <i>Kratülosz.</i> In: Összes művei. Első kötet. Európa Könyvkiadó. 1984.</p> <p>Szent Ágoston: <i>A keresztény tanításról.</i> Polus Hungarus–Kairosz Kiadó, é.n.</p>		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

<ul style="list-style-type: none"> • konkrét tapasztalati jelenségek és kommunikációs folyamatok jelszerű összetevőinek felismerése, elemzése, értelmezése; • a szemiotikai nézőpont érvényesítésének készsége a megismerés, a kommunikáció és a kultúra konkrét megnyilvánulási formái, illetve egészének az értelmező vizsgálatában; • a jelek és jelfolyamatok kutatásával, alkalmazásával, termelésével és felhasználásával kapcsolatos szakszemiotikai eljárások elméleti és módszertani megalapozottsága; a szemiotikai alaptudás hasznosítása a kommunikációs és kulturális stratégiák kimunkálásában.
--

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Az előadáson átadott ismeretanyag elsajátítása, megfelelő alkalmazása és használata; az előadottak tartalmával kapcsolatos kérdések megfogalmazása.	Folyamatos ellenőrzés a félév során; félév végi szóbeli záróvizsga.	40%
	A szemiotikai nézőpont, szemlélet, fogalomkészlet, nyelvezet kellő elsajátítása és alkalmazása.	Folyamatos ellenőrzés a félév során; félév végi szóbeli záróvizsga.	30%
10.5 Szeminárium / Labor	A tanulmányozott szövegek tartalmi ismerete.	Referátumok értékelése; szemináriumi teszt kiértékelése	20%
	Elemzési, értelmezési, problematizálási készségek; beszélgetésekben, vitákban való aktív részvétel.	Folyamatos ellenőrzés a félév során.	10%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • Az előadásokon 70%-os, a szemináriumokon 100%-os részvétel; 			

- Legalább egy szemináriumi szöveg bemutatása a félév folyamán;
- A szövegek elemzésében, értelmezésében és a vitákban való állandó, aktív részvétel.

Kitöltés dátuma

2020. március 23.

Előadás felelőse

Veress Károly

Szeminárium felelőse

Kerekes Erzsébet

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2020. március 30.

Intézetigazgató

Demeter Márton Attila

